

Izvještaj vlasti Bosne i Hercegovine

o posjeti Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja (CPT) o ad hoc posjeti Bosni i Hercegovini od 05. - 11.12.2012. godine

U skladu sa članom 7 Evropske Konvencije za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja (u daljem tekstu: Konvencija), delegacija Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja (u daljem tekstu: delegacija CPT-a) obavila je ad-hoc posjetu mjestima/institucijama u Bosni i Hercegovini gdje su osobe mimo svoje volje lišene slobode u periodu od 05. decembra do 11. decembra 2012. godine, kako bi utvrdili način postupanja sa osobama lišenim slobode, te ako je potrebno povećali zaštitu osoba od torture, nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja.

Glavni cilj posjete je bio da se ispita napredak koji je ostvaren u vezi sa realizacijom preporuka koje su sadržane u Izvještaju CPT-a o periodičnoj posjeti Bosni i Hercegovini koja je obavljena 2011. godine, posebno što se tiče osoba koje drže policijski i pravosudni organi u Bosni i Hercegovini.

U izvještaju o periodičnoj posjeti Bosni i Hercegovini u aprilu 2011. godine govori se o znatnom broju vjerodostojnih navoda o ozbiljnom fizičkom zlostavljanju koje vrši policija i drugi službenici koji provode zakon. U izvještaju se spominje činjenica da je zlostavljanje u svrhu nastojanja da se iznude priznanja naročito česta praksa kriminalističkih inspektora u Policijskoj stanici Banja Luka – Centar. Takođe u izvještaju je izražena zabrinutost zbog efikasnosti postojećih mjera zaštite za sprječavanje zlostavljanja.

Međutim odgovor nadležnih institucija u BiH na taj izvještaj o posjeti nije uspio da adekvatno objasni problem koje je identifikovao Komitet, posebno što se tiče metoda koje koriste kriminalistički inspektori u Policijskoj stanici Banja Luka – Centar.

Iz navedenih razloga CPT je odlučio obaviti ad hoc posjetu Bosni i Hercegovini konkretnije Republici Srpskoj, kako bi ispitao korake koje vlasti BiH preduzimaju da bi se realizirale preporuke koje je Komitet dostavio nakon periodične posjete u aprilu 2011. godine.

Delegacija CPT-a se koncentrisala na postupanje prema osobama koja su organi za provođenje zakona lišili slobode i primjenu formalnih odredbi o zaštitnim mjerama protiv zlostavljanja u praksi. Takođe je pažnju posvetila situaciji pritvorenika.

Delegacija CPT-a posjetila je slijedeće ustanove:

Policijske ustanove

- Policijska stanica Banja Luka – Centar
- Policijska stanica Bijeljina
- Policijska stanica Doboj
- Policijska stanica Gradiška
- Policijska stanica Istočno Sarajevo
- Policijska stanica Prnjavor

Tužilaštva

- Pritvorske ćelije u Okružnom tužilaštvu Banja Luka
- Pritvorske ćelije u Specijalnom tužilaštvu za organizovani kriminal Banja Luka
- Pritvorske ćelije u Okružnom tužilaštvu Doboj

Sudovi

- Pritvorske ćelije u Okružnom sudu Banja Luka
- Pritvorske ćelije u Okružnom sudu Doboj
- Pritvorske ćelije u Vrhovnom sudu Republike Srpske, Banja Luka

Zatvorske ustanove

- Zatvor u Banja Luci (pritvor)
- Zatvor u Bijeljini
- Zatvor u Doboju (pritvor)
- Zatvora u Istočnom Sarajevu (pritvor).

U posjeti mjestima/institucijama gdje su osobe mimo svoje volje lišene slobode sudjelovati su slijedeći članovi delegacije CPT-a:

- **Mykola GNATOVSKY, šef delegacije**
- **Dan DERMENGIU, član delegacije i**
- **Branka ZOBEC HRASTAR, član delegacije.**

Članovima delegacije CPT-a podršku su pružali Hugh CHETWYND (šef odjeljenja) i Petr HNATIK iz Sekretarijata CPT-a.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice u svojstvu koordinatora aktivnosti zaprimilo je Izveštaj Vladi Bosne i Hercegovine o posjeti Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja u periodu od 05. do 11.12.2012. godine 27.03.2013. godine i isti prosljedio Vijeću ministara BiH na upoznavanje i donošenje određenih zaključaka.

Vijeće ministara BiH je na 50. sjednici održanoj 21.05.2013. godine donijelo slijedeće zaključke:

1. S obzirom da vlasti Bosne i Hercegovine imaju obavezu da se očituju na preporuke, komentare i zahtjeve za informacijama CPT-a, pozivaju se vlasti Republike Srpske da preduzmu sve potrebne aktivnosti na otklanjanju uočenih problema i slabosti konstatovanih u Izvještaju CPT-a, te povećaju svoje napore da poprave stanje u svjetlu preporuka Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja.
2. Pozivaju se vlasti Republike Srpske da što hitnije daju odgovore na poduzete aktivnosti kako bi Izvještaj vlasti Bosne i Hercegovine bio proslijeđen Sekretarijatu Evropskog komiteta u roku od 3 mjeseca od dana zaprimanja Izvještaja CPT-a u Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice odnosno do 27.06.2013. godine.

Izvještaj Vladi Bosne i Hercegovine o posjeti Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja u periodu od 05. do 11.12.2012. godine proslijeđen je:

- Ministarstvu unutrašnjih poslova i Upravi policije Republike Srpske, Ministarstvu pravde Republike Srpske, Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH, Vrhovnom sudu RS, Okružnom sudu Banja Luka, Okružnom sudu Doboj, Republičkom tužilaštvu u Republici Srpskoj, Specijalnom tužilaštvu za organizirani kriminal, Okružnom tužilaštvu Banja Luka i Okružnom tužilaštvu Doboj.

U popratnom aktu uz Izvještaj CPT-a date su i upute da institucije na koje se odnose upiti, preporuke, komentari i zahtjevi za informacijama koje je formulisao CPT dostave odgovore koji će dati pun opis aktivnosti koje su preduzete da se one realiziraju. Naglašeno je da CPT očekuje od vlasti Bosne i Hercegovine da u odgovoru dostave reakcije i odgovore na komentare i zahtjeve za dostavljanje informacija.

Odgovori, komentari i sugestije na preporuke i upite iz Izvještaja CPT-a Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice dostavljeni su od:

**-Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine,
-Vrhovnog suda Republike Srpske,
-Republičkog tužilaštva Republike Srpske,
-Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske i
-Ministarstva pravde Republike Srpske.**

Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH uputilo je akt broj: 06-50-1778-2/2013 od 25.04.2013. godine sudovima i tužilaštvima u Republici Srpskoj na koje se Izvještaj CPT-a odnosi.

U dostavljenoj povratnoj informaciji ovom ministarstvu, Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH naglašava da je nadležne sudove i tužilaštva u Bosni i Hercegovini informirao da je od izuzetne važnosti da sudovi i tužilaštva postupe blagovremeno i u potpunosti u okviru svojih nadležnosti u skladu sa preporukama, komentarima i zahtjevima za dostavljanje informacija koje je CPT formulisao u Izvještaju o posjeti Bosni i Hercegovini, te da o tome dostave relevantne informacije Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH za sačinjavanja objedinjenog izvještaja.

Predsjednik Vrhovnog suda Republike Srpske informirao je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice da je uputio akt, broj: 118-0-SuI-13-000 170 od 29.04.2013. godine na adrese svih okružnih i osnovnih sudova u Republici Srpskoj, u cilju podsjećanja sudija da trebaju da postupaju u skladu sa principima navedenim u tačkama 20. i 21. Izvještaja CPT-a.

Ovo postupanje i podsjećanje predsjednik Vrhovnog suda Republike Srpske uputio je predsjednicima krivičnih odjeljenja i sudijama ovih odjeljenja, a u sudovima u kojima ova odjeljenja nisu formirana sudijama za prethodni postupak.

U aktu predsjednika Vrhovnog suda Republike Srpske, između ostalog navedeno je i slijedeće:

„Vezano za tačku 20. Izvještaja, skreće Vam se pažnja da CPT ponavlja svoju preporuku da policajci za pratnju pritvorenog lica ljekaru, ne trebaju da budu isti oni protiv kojih su usmjerene tvrdnje o zlostavljanju. U takvim slučajevima obaveza pratnje pritvorenih lica do ambulate bi trebalo da bude povjerena sudskim policajcima po naredbi sudije za sprovođenje lica ljekaru do ambulate.

U pogledu tačke 21. Izvještaja, podsjećam sve sudije za prethodni postupak koji u smislu člana 200. stav 1. tačka 1. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik RS“ broj: 53/2012 u daljem tekstu: ZKP), donose rješenje o određivanju pritvora, treba da postupaju u skladu sa gore navedenom tačkom, što podrazumijeva da sudije trebaju da preduzimaju odgovarajuće radnje, kada postoje indicije da je došlo do zlostavljanja u policiji. U tom smislu, kada god osumnjičeni za krivična djela, koji su izvedeni pred sudiju, tvrde da su ih zlostavljali policijski službenici, treba da bilježi navode u pisanoj formi, naredi hitan forenzički i ljekarski pregled (uključujući, ako je potrebno, pregled vještaka iz oblasti sudske psihijatrije) i da preduzmu neophodne korake da se uvjeri da su tvrdnje propisno istražene. Ovakav pristup treba da bude primjenjen bez obzira da li lice ima ili nema vidljive vanjske povrede. Čak i u odsustvu izričitih tvrdnji o zlostavljanju, sudije trebaju da zauzmu proaktivan pristup kada postoje i drugi razlozi kad je lice moglo da bude žrtva zlostavljanja, te treba da se naredi forenzički ljekarski pregled.“

Nadalje u svom aktu upućenom na adrese predsjednika okružnih i osnovnih sudova u Republici Srpskoj, predsjednik Vrhovnog suda Republike Srpske naveo je slijedeće:

„Ovim obraćanjem koje je upućujućeg karaktera, koristim priliku da podsjetim sudije kako trebaju da postupaju u skladu sa gore navedenim principima.

Ovom prilikom, koristim priliku da Vas obavijestim da je u ranijim aktivnostima Sudske policije Republike Srpske, bilo propisano vođenje evidencija zadržanih lica u službenim prostorijama u odjeljenjima sudske policije pri okružnim sudovima, sada okružnim centrima Sudske policije RS. Instrukcijom za vođenje evidencija u Sudskoj policiji Republike Srpske broj: Su/Sp-58/13 od 22.01.2013. godine, evidencija o zadržavanju lica u službenim prostorijama je sada ažurirana proširena i dorađena, a evidentira se u obrascu broj 7 sa rubrikama od 1 do 10, u kojoj se navodi: 1. redni broj, 2. datum i vrijeme zadržavanja lica, 3. prezime i ime zadržanog lica, 4. naziv organa po čijoj naredbi je izvršeno zadržavanje lica (broj i datum akta), 5. razlog zadržavanja, 6. prezime i ime ovlaštenih službenih lica sudske

policije, koja su izvršila zadržavanje (broj i datum potvrde), 7. naziv organa i prezime i ime ovlaštenog službenog lica, organa čiji su radnici predali lice radnicima sudske policije, 8. naziv organa koji je donio odluku o daljem postupanju sa zadržanim licem (broj i datum akta), 9. podaci o daljem postupanju sa licem: lice otpušteno (broj potvrde), lice sprovedeno (navesti u koji organ ili ustanovu), lice predato (navesti naziv ustanove), ostalo, 10. primjedbe.

Okružni i osnovni sudovi i predsjednici istih sudova, nemaju potrebe da vode navedenu evidenciju, jer im se ista može dostaviti na uvid. Prostorije za zadržavanje- ćelije, nalaze se u Okružnim sudovima Banjaluka i Istočno Sarajevo i u Vrhovnom sudu Republike Srpske, te u Osnovnim sudovima u Gradišci, Novom Gradu, Prijedoru, Modriči, Zvorniku, Srebrenici, Foči i Trebinju.

U okružnim centrima Sudske policije RS u Banjaluci i Istočnom Sarajevu, evidencija je dostupna od strane načelnika okružnih centara i šefova smjena, koji vode tu evidenciju, a u Vrhovnom sudu RS od strane inspektorata Sudske policije. U Osnovnim sudovima u Gradišci, Novom Gradu, Prijedoru, Modriči, Zvorniku, Srebrenici, Foči i Trebinju, evidencija je dostupna od strane komandira odjeljenja, odnosno vođe grupe.

Ova evidencija je dostupna i može se dati na uvid zainteresovanim organima i licima, koja učestvuju u krivičnom postupku.

Obavještavate se da se od strane Sudske policije RS evidencija zadržanih lica vodi samo u službenim prostorijama – pritvorskim ćelijama u Okružnim sudovima Banjaluka i Istočno Sarajevo, a u osnovnim sudovima, kako je to gore navedeno. Zadržavanje osumnjičenih lica do 24 sata, u kojem postupka tužilac, nije u nadležnosti Sudske policije RS, te se evidencija o zadržavanju ovih lica ne vodi od strane Sudske policije RS. Sudska policija preuzima osumnjičena lica tek kada sudija za prethodni postupak donese rješenje o pritvoru ili izda naredbu da se lice zadrži i sprovede u ustanovu za pritvor. Do tada tužilac je dužan da osigura dovođenje lica pred sudiju za prethodni postupak (član 204. stav 5. ZKP).

Ovo postupanje i podsjećanje po preporukama 20. i 21. Iz Izvještaja CPT-a, kao odgovor i komentar, dostavit će se Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, a radi upoznavanja proslijedit će se Visokom sudskom i tužilačkom savjetu Bosne i Hercegovine, glavnom Republičkom tužiocu i ministru pravde Republike Srpske.“

Od strane Republičkog glavnog tužioca Republike Srpske ovom ministarstvu dostavljena je Informacija o zakonskim mjerama u realiziranju preporuka u Izvještaju CPT-a upućenog vlastima Bosne i Hercegovine. Glavni tužilac RS postupio je u skladu sa preporukama navedenim u tački 21. Izvještaja CPT-a.

Republičko tužilaštvo RS dostavilo je izjašnjenje, kako slijedi:

Povodom dostavljenog Izvještaja Evropskog komiteta za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana i kažnjavanja (CPT) za BiH od 22.03.2013. godine Republičko tužilaštvo RS u okviru prava i dužnosti određenih Zakonom o tužilaštvu Republike Srpske i Zakonom o krivičnom postupku RS će **odmah** preduzeti mjere i radnje u realizaciji utvrđenih preporuka CPT u ispunjavanju obaveza iz Evropske konvencije za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, a posebno:

I - Glavni republički tužilac Republičkog tužilaštva RS u obezbjeđenju zakonitosti rada tužilaštava, na osnovu svojih ovlaštenja određenih u članu 9 u vezi sa članom 5 i članom 23 Zakona o tužilaštvu donosi odmah opšte **obavezujuće uputstvo** u odnosu na sva okružna tužilaštva u RS, kojim se određuju organizacija i način postupanja tužilaca po prijavama krivičnih djela zlostavljanja u vršenju službe ovlaštenih i drugih službenih lica počinjenih na štetu učesnika krivičnog postupka, kao što su prijave krivičnih djela povreda ljudskog dostojanstva zloupotrebom službenog položaja ili ovlašćenja iz člana 359 KZ RS; krivičnog djela iznuđivanja iskaza iz čl.358 KZ RS; krivičnog djela zlostavljanja iz čl.168 KZ RS i dr., radi sprovođenja **nezavisnih istraga** ovih i ovakvih krivičnih djela i njihovih počinitelaca.

Opštim obvezujućim uputstvom u skladu sa Zakonom se određuje:

- glavni okružni tužioci u svim okružnim tužilaštvima koja u sistematizaciji imaju preko 10 tužilaca obezbjeđuju preglednost i transparentnost u evidentiranju i praćenju ove vrste kriminaliteta tako što će pored ostalog sve prijave navedenih krivičnih djela koje se odnose na zlostavljanje u vršenju službe ovlaštenih i drugih službenih lica dodjeljivati u rad jednom za to određenom tužiocu;

- svi tužioci imaju obavezu u skladu i na način određen u Zakonu o krivičnom postupku prilikom postupanja u konkretnim predmetima istraga i procesuiranja krivičnih djela odmah zaprimiti pismenu ili usmenu prijavu krivičnog djela zlostavljanja u vršenju službe ovlaštenog ili drugog službenog lica policije, neovisno od činjenice da li su prilikom prijavljivanja obezbjeđeni medicinski ili drugi materijalni dokazi koji se odnose na prijavljeno djelo, a zaprimljena prijava krivičnog djela se odmah evidentira i raspoređuje u rad za to određenom tužiocu radi postupanja po istoj;

- prilikom zaprimanja prijave krivičnog djela postupajući tužilac zavisno od okolnosti konkretnog slučaja, na adekvatan način radi obezbjeđenja dokaza upućuje i omogućuje nepristrasan forenzični pregled podnosioca prijave ovog krivičnog djela bez prisutnosti službenog lica policije;

- u svim prijavljenim slučajevima krivičnog djela zlostavljanja u vršenju službe postupajući tužioci radi obezbjeđenja nepristrasnosti postupka, neposredno sprovode sve istražne aktivnosti u skladu sa Zakonom o krivičnom postupku, tako što će neposredno prikupljati potrebna obavještenja i informacije o prijavljenom djelu i počiniocu od državnih i javnih organa i organizacija i neposredno provoditi istražne radnje dokazivanja u skladu sa Zakonom;

-u smislu odredbe člana 43/II ZKP-a u vezi sa članom 24 ZKP-a RS postupajući tužilac odmah po saznanju i utvrđenju osnova sumnje da je izvršeno krivično djelo zlostavljanje u vršenju službe neovisno od činjenice da li je ili nije poznat učinilac krivičnog djela, preduzima mjere u cilju sprovođenja istrage ovog krivičnog djela i počinioca, te donosi procesni akt o službenom otvaranju istrage krivičnog djela - naredbu za sprovođenje istrage sa zakonskim elementima u članu 224/II ZKP-a, a o otvaranju službene istrage obavještava Jedinicu unutrašnje kontrole MUP-a RS i direktora Policije RS;

- u svim prijavljenim slučajevima krivičnog djela zlostavljanja u vršenju službe službenog lica policije postupajući tužilac ostvaruje razmjenu informacija sa Jedinicom unutrašnje kontrole MUP-a RS i drugim organima MUP-a RS radi uspješnog okončanja kako istrage krivičnog djela, tako i postupka disciplinske i druge odgovornosti službenog lica policije za povredu radne dužnosti;

- postupajući tužilac medicinska vještačenja u istragama navedenih krivičnih djela povjerava odgovarajućem Zavodu za sudsku medicinu RS na nezavisan i transparentan način;

- da se u svim slučajevima nezavršenih istraga ovih krivičnih djela u rokovima određenim u zakonu odmah obavijesti glavni republički tužilac.

II - istovremeno Glavni republički tužilac će odmah zatražiti dostavljanje informacije o ishodu procesnih postupanja tužilaca u svim pojedinačnim, kako prijavljenim slučajevima, tako i slučajevima koje se navode u Izvještaju CPT od 22.03.2013. godine, a odnose se na slučajeve nezakonitog postupanja inspektora Policijske stanice Gradiška, Policijske stanice Centar Banjaluka, odnosno CJB Banjaluka, Bijeljina i drugih, uz obavezu glavnih okružnih tužilaca da u okviru svojih ovlaštenja odmah preduzmu mjere i radnje u skladu sa zakonom da se navedeni slučajevi procesuiraju i donesu zakonite tužilačke odluke u zakonskim rokovima, ukoliko te odluke nisu dosad donesene, te da se o rezultatima preduzetih aktivnosti odmah obavijesti VSTV BiH i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH.

Po pitanju upita, komentara i zahtjeva za informacijama upućenim od strane CPT- a, u nastavku ovog Izvještaja u cjelosti prenosimo izvještaje koji su dostavljeni od strane Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva pravde Republike Srpske

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske

Ministarstvo unutrašnjih poslova je ostvarilo uvid u Izvještaj Evropskog komiteta za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana i kažnjavanja (CPT) o posjeti BiH u periodu od 05-11.12.2012.g. i tom prilikom je došlo je do sljedećih zaključaka.

Biro za žalbe i predstavke građana dostavio je izvještaj u kojem je izvršena analiza istraga koje su provedene u unutrašnjem postupku, po predstavkama građana na postupanje policijskih službenika Policijske stanice Banja Luka - Centar, prilikom lišenja slobode. Biro je vršio analizu istraga u onim slučajevima koji su prijavljeni Birou i Inspektoratu za unutrašnju kontrolu od strane građana i po kojim je i postupano.

Tom prilikom utvrđeno je da od ukupno osam (8) predstavki građana, koje se odnose na zloupotrebu službenog položaja zbog grubog ponašanja, upotrebe sredstava prinude i upotrebu sile u vidu nezakonite i prekomjerne upotrebe sile od strane policijskih službenika prema licima lišenim slobode, po pet (5) predstavki, u unutrašnjem postupku provedenom od strane Inspektorata za unutrašnju kontrolu, se nisu mogli potvrditi navodi podnosioca predstavki o navodnoj upotrebi sile i drugim nezakonitim i neprofesionalnim radnjama policijskih službenika.

Po jednoj predstavi, Inspektorat za unutrašnju kontrolu je, nakon provedenog postupka istrage, smatrao da je došlo do zloupotrebe službenog položaja, a naročito do nezakonite i prekomjerne upotrebe sile i prikrivanja činjenica u vezi upotrebe sile od strane policijskih službenika PS Banja Luka – Centar, krim.inspektora, prema jednom licu lišenom slobode, zbog čega je podnesena inicijativa za pokretanje disciplinskog postupka protiv policijskih službenika, sa čime se Biro za žalbe i predstavke građana saglasio. U vrijeme podnošenja izvještaja disciplinski postupak protiv policijskih službenika nije bio okončan.

Takođe, po dvije predstavke, podnesene protiv tri krim.inspektora, zbog nezakonitog i neprofesionalnog postupanja prema licima lišenim slobode, Inspektorat je utvrdio da su podnosioci predstavki istovremeno podnijeli i krivične prijave protiv krim.inspektora, pa je Inspektorat ocjenio da do okončanja provjera, odnosno istrage od strane tužioca ne treba postupati u unutrašnjem postupku, sa čime Biro nije bio saglasan.

Evropski komitet (CPT) u novom izvještaju zahtijeva informaciju o ishodu u ovim slučajevima, pa smo došli do sljedećih informacija:

U prvom slučaju, disciplinski postupak protiv dva policijska službenika – krim.inspektora CJB SKP Banja Luka je u međuvremenu okončan. Disciplinska komisija CJB Banja Luka je policijske službenike oslobodila disciplinske odgovornosti, jer u postupku nije dokazano da su počinili povredu službene dužnosti koja im je stavljena na teret. Na navedenu odluku Disciplinski tužilac je uložio žalbu, koja je, u drugostepenom postupku, od strane Policijskog odbora, odbijena kao neosnovana i prvostepeno rješenje potvrđeno.

Dakle, navodi podnosioca predstavke o nezakonitom postupanju u vidu nezakonite i prekomjerne upotrebe sile (udarci rukama i nogama, kablovima od računara i dr.) u disciplinskom postupku protiv krim.inspektora nisu potvrđeni, odnosno nije dokazano da su krim.inspektori postupali na način kako je u predstavci predočeno, te time počinili povredu radne dužnosti koja im se stavlja na teret.

Po druge dvije predstavke protiv tri krim.inspektora CJB Banja Luka, protiv kojih su podnosioci predstavki istovremeno podnijeli i krivične prijave i gdje postupak unutrašnje istrage nije proveden, u slučaju u kojem je podnositelj predstavke tvrdila da je od krim.inspektora CJB Banja Luka, prilikom lišenja slobode, primila udarce u glavu, da su joj upućivane ružne riječi i uvrede, da je čitav dan bila vezana liscama, da joj nije dozvoljeno da ide u toalet, da pije vodu, da je primoravana da potpiše priznanje, te da je doživjela i dr. torturu i izživljavanje u prostorijama CJB Banja Luka, Okružno tužilaštvo u Banjoj Luci je donijelo Naredbu da se neće sprovoditi istraga protiv prijavljenih inspektora, jer ne postoje osnovi sumnje da su imenovani počinili krivično djelo: Povreda ljudskog dostojanstva zloupotrebom službenog položaja ili ovlaštenja. U drugom slučaju, proisteklom iz istog događaja, po krivičnoj prijavi podnosioca predstavke, Okružno tužilaštvo još nije donijelo odluku i čeka se odluka tužioca.

Dakle, iz prednjeg se zaključuje da u nekim slučajevima, za koje Biro ima saznanje i koji su bili predmet unutrašnje istrage od strane Inspektorata i ocjene od strane Biroa, u samom unutrašnjem postupku nije bilo dovoljno činjenica i dokaza na osnovu kojih bi se mogli potvrditi navodi o zloupotrebi službenog položaja na opisane načine. U konkretnim slučajevima gdje je Biro cijenio da je bilo zloupotrebe službenog položaja na opisani način, u daljnim, zakonom propisanim postupcima provedenim od strane nadležnih organa (disciplinske komisije i nadležno tužilaštvo) nisu dokazani navodi o zloupotrebi službenog položaja i nezakonitoj upotrebi sile od strane krim.inspektora, čime se ne mogu potvrditi opisane metode iz izvještaja.

Jedinica za profesionalne standarde zaprimila je u nadležnost i dalje postupanje akt Okružnog tužilaštva Istočno Sarajevo br. T17 0 KTN 0001448 11 od 15.12.2012.g. U Zahtjevu za prikupljanje informacije, koji je upućen UKP i JPS, se navodi da je u OT Istočno Sarajevo u toku postupak protiv NN policijskih službenika zbog postojanja osnova sumnje da su izvršili krivično djelo Povreda ljudskog dostojanstva zloupotrebom položaja ili ovlaštenja iz člana 359. KZ RS, te u cilju dokumentovanja i otkrivanja policijskih službenika CJB I.Sarajevo za koje postoje osnovi sumnje da su izvršili navedenog djela, naloženo je da se saslušaju u

svojevremeno svjedoka – oštećenog L.B. i N.M., lica kojima su konstatovane tjelesne povrede i izvrše provjere službene dokumentacije PS I.Sarajevo, koja se odnosi na akte sačinjene povodom lišenja slobode imenovanih kao i preduzimanje drugih mjera i radnji na okolnosti prikupljenih informacija i dokaza. U prilogu Zahtjeva za prikupljanje informacija dostavljena je fotokopija već prikupljene dokumentacije na osnovu koje se može konstatovati sljedeće:

- Dana 25.03.2011.godine, od strane policijskih službenika PS I.Sarajevo, lišeni su slobode N.M. i K. A. zbog postojanja osnova sumnje da su istog dana izvršili krivično djelo Teška krađa na području I.Sarajeva,
- Navedena lica su sprovedena u prostorije PS I.Sarajevo i nad istim je izvršena kriminalistička obrada,
- Lice L.B. je lišen slobode od strane policijskih službenika PU Novo Sarajevo, dana 25.03.2011.godine i isti je predan policijskim službenicima PS I.Sarajevo radi kriminalističke obrade,
- Nakon izvršene kriminalističke obrade, lica N.M. i L.B. su sprovedeni predati OT Istočno Sarajevo, kojom prilikom su se postupajućem tužiocu Dž.P. požalili na torturu i zadobijene tjelesne povrede, a koje su konstatovane u ljekarskom nalazu,
- Dana 15.07.2011.godine, OT I.Sarajevo je CJB I.Sarajevo – PS I.Sarajevo, dostavilo Zahtjev za prikupljanje informacija u vezi predmetnog događaja i tom prilikom od PS I.Sarajevo tražilo izjašnjenje o navedenom događaju, prikupljanje relevantne dokumentacije i preduzimanje svih potrebnih mjera i radnji u cilju provjere navoda iz Zahtjeva,
- Dana 27.09.2011.godine, komandir PS I.Sarajevo je OT I.Sarajevo, dostavio prikupljenu dokumentaciju (izvještaj u vezi preduzetih mjera i radnji sačinjen od strane zamjenika komandira za kriminalitet Zapisnike o prikupljanju izjava od policijskih službenika i drugih lica), te se u izvještaju navodi da nije bilo nezakonitog postupanja prema licima lišenim slobode, a samim tim ne postoje osnovi sumnje za postojanje krivičnog djela koje je navedeno u zahtjevu tužilaštva.

U vezi sa Zahtjevom OT I.Sarajevo, zaprimljeno u Jedinici za profesionalne standarde, dana 17.01.2012.godine, putem UKP, Inspektorat za unutrašnju kontrolu je postupio po Zahtjevu OT I.Sarajevo, i tom prilikom su po naredbi postupajućeg tužioca Dž.P. preduzete naložene mjere i radnje (saslušani N.M. policijski službenici PS I.Sarajevo, svjedoci i druga lica, izuzeta po naredbi Osnovnog suda u Sokocu medicinska dokumentacija iz KP „Kula“, prikupljena dokumentacija iz PS I.Sarajevo), te sva prikupljena dokumentacija je dostavljena postupajućem tužiocu shodno dogovoru i naredbama istog, radi donošenja konačne odluke i eventualnog izdavanja naredbi za prikupljanje dodatnih obavještenja.

Dana 06.03.2013.godine, u prostorijama OT I.Sarajevo, od strane postupajućeg tužioca i inspektora IUK, u prisustvu Glavnog disciplinskog tužioca MUP-a RS, izvršeno je prepoznavanje policijskih službenika CJB I.Sarajevo, na osnovu fotografija, od strane lica L.B.

Lice N.M. nije vršio prepoznavanje jer je isti nedosupan, odnosno do danas nije pronađen na adresi stanovanja, a ni operativnim radom na terenu.

Prema dogovoru sa tužiocem isti će u narednom periodu saslušati identifikovane policijske službenike, te donijeti Naredbu o sprovođenju istrage, nakon čega bi uz eventualno izvršeno prepoznavanje od strane N.M. ova Jedinica trebala podnijeti Izvještaj o otkrivanju počinioa krivičnog djela OT I.Sarajevo.

U vezi sa navedenim događajem, nije sproveden unutrašnji postupak iz razloga što je prvo saznanje o događaju, Jedinica dobila dana 17.01.2012.godine kada je po Pravilniku o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika, nastupila zastara za pokretanje i vođenje unutrašnjeg postupka, ali je Inspektorat za unutrašnju kontrolu postupao po Zahtjevu OT I.Sarajevo u cilju prikupljanja činjenica i dokaza u krivičnom postupku. U slučaju kada ova Jedinica od strane OT I.Sarajevo ili CJB I.Sarajevo, bude obavještena da je protiv policijskih službenika podignuta optužnica i ista potvrđena od strane nadležnog suda, Inspektorat za unutrašnju kontrolu će preduzeti mjere i radnje iz svoje nadležnosti odnosno iniciraće postupak za utvrđivanje disciplinske odgovornosti protiv policijskih službenika.

CJB Banja Luka od 01.05.2013.godine koristi prostorije za smještaj lica lišenih slobode koje se nalaze u zgradi CJB, a (kako je vidljivo iz izvještaja CPT) u prethodnom periodu lica lišena slobode bila su smješšana u kancelarijske prostorije.

Nadalje, uvidom u izvještaj CPT-a, utvrđeno je da se primjedbe navedene u izvještaju, a koje se tiču PS Gradiška, odnose se na postupanje po predmetu krivičnog djela „Razbojništvo“ iz čl. 233 KZ RS, koje je izvršeno dana 13.10.2012.g. u zlatarskoj radnji „Uspomena“ u mjestu Nova Topola, opština Gradiška, na štetu V. Z. U navedenom predmetu podnesen je izvještaj OT Banja Luka broj KU-327/12 od 14.10.2012.g. protiv S.N. iz Bugojna i U.E. Nakon upoznavanja sa sadržajem predmeta CJB Banja Luka nije utvrdila postojanje činjenica koje bi opravdale primjedbe koje su navedene u izvještaju CPT-a kao i da protiv osumnjičenih lica nije korištena bilo kakva sila tokom kriminalističke obrade i rada sa istima. U dostavljenom odgovoru se napominje da su, uvidom u zvanične evidencije PS Gradiška utvrdili da nije bilo predstavki građana na rad policijskih službenika u vezi rada po opisanom predmetu.

U izvještaju koji je CPT dostavio, a vezano za posjetu CJB Doboj, navodi se samo jedna primjedba i ista se odnosi na to da je jedno lice (bez navođenja imena lica), koje se u momentu posjete nalazilo u pritvoru, izjavilo da je lišeno slobode i vezano liscama u svojoj kući u Doboju u 06,20, gdje je zadržano dok je vršen pretres njegove kuće, a provjerom u evidencijama lica lišenih slobode od strane delegacije Komiteta utvrđeno je da je kao vrijeme lišenja slobode navedeno vrijeme 10,25 časova, pa se od strane CPT pod tačkom 11 stoji preporuka da se striktno poštuje Odredba da period lišenja slobode ne može biti duži od 24 časa.

Vršeći provjere navoda izvještaja CPT na osnovu uvida u evidenciju lica lišenih slobode koja se vodi u Sektoru kriminalističke policije CJB Doboj utvrđeno je da se ova primjedba odnosi na lišenje slobode lica M.M.”, sin Z. rođen 29.04.1983.g. koji je lišen slobode od strane policijskih službenika SKP CJB Doboj dana 18.09.2012.g. u 10,25 časova zbog osnova sumnje da je počinio krivično djelo Neovlašćena proizvodnja i promet opojnih droga iz člana 224 stav 2. Krivičnog zakona Republike Srpske. Navedeno lice je istog dana u 13,20 časova predato postupajućem tužiocu Okružnog tužilaštva u Doboju uz izvještaj o počinjenom krivičnom djelu.

Ostvarujući uvid u navedeni predmet utvrđeno je da je kod M.M. navedenog dana sa početkom u 06,20 časova izvršen pretres porodične kuće u Doboju na osnovu naredbe Okružnog suda u Doboju broj 13 0 K 002036 12 Kpp 36 od 14.09.2012.g., ali prije pretresa niti u toku pretresa kuće isti nije lišavan slobode niti je bio vezan službenim lisicama, nego je nakon izvršenog pretresa usmeno pozvan u prostorije SKP CJB Doboj radi prikupljanja obavještenja u vezi KD koje mu se stavlja na teret, gdje je i došao u pratnji policijskih službenika. Navedeno je opisano u policijskim izvještajima i službenim zabilješkama, sačinjenih od strane policijskog službenika koji je vršio pretres i koji je pozvao M. u službene prostorije CJB Doboj, a vidi se i iz potvrde o lišenju slobode koja je uredno uručena M. i drugih pratećih zapisnika na kojima isti nije stavio nikakvu primjedbu nakon što je odlučeno da se liši slobode. Imenovani M. nije vezivan ni nakon lišenja slobode, odnosno pri predaji tužilaštvu, što se takođe vidi u dokumentaciji o lišenju slobode, a što se tiče vremena koje je Mujić proveo u službenim prostorijama iz službenih evidencija, zapisnika i relevantnih potvrda se vidi da je isti proveo samo 2 sata i 55 minuta kao lice lišeno slobode (od 10,25 do 13,20 dana 18.09.2013.g.), pa čak i od momenta započinjanja pretresa u 06,20 pa do predaje tužilaštvu u 13,20 prošlo je samo 7 časova.

Što se tiče prostorija za smještaj lica lišenih slobode, org.jedinice CJB Doboj je sljedeće: od 9 (devet) policijskih stanica opšte nadležnosti 4 (četiri) PS ne posjeduju uopšte prostorije namijenjene za smještaj lica lišenih slobode, 1 (jedna) PS ima 2 (dvije) neuslovne prostorije, dok 4 (četiri) PS imaju uslovne prostorije.

CJB Bijeljina - u tački 14 navedenog izvještaja se navodi, “da je jedna muška osoba koja je bila uhvaćena na djelu u Bijeljini u novembru 2012.godine, tvrdila da ju je više puta udaralo više policajaca nakon što je bila vezana lisicama i prisiljena da leži potrbuške na zemlji. Tvrdi da je bila odvedena u podrumski dio pritvora u Policijskoj stanici, gdje su je nekoliko kriminalističkih inspektora udaralo nogama i rukama po rebrima dok je bila vezana lisicama. i da su je ponovo sljedećeg jutra tokom ispitivanja, udarali nogama i rukama po tijelu i prijetili joj da će je prebiti bejzbol palicom i baciti u Drinu”.

Na date okolnosti policijski službenici JZP Bijeljina su dana 16.11.2012.godine u 23,20 časova lišili slobode lice P.Ž. sin D. rođen 29.07.1975.g. u Novom Sadu, R.Srbija, nastanjen u Rumi, R.Srbija, prilikom pokušaja izvršenja KD Teške krađe, provale u kuću T.D. u ul. Gračanička br. 1 u Bijeljini. Prilikom lišenja slobode nad pomenutim licem od strane policijskog službenika JZP Bijeljina, vođe tima L. B. upotrebjeno je sredstvo za vezivanje – službene lisice.

U skladu sa članom 32. stav 8. Zakona o policijskim službenicima na okolnosti lišenja slobode i upotrebe sredstava za vezivanje – službenih lisica, sačinjena je službena zabilješka, licu je izdata potvrda o lišenju slobode broj: 10-01/4-179/12 od 16.11.2012.godine koju je lice potpisalo, a u potvrdi konstatovano je da prilikom pregleda lica nisu uočene vidljive povrede. Takođe je sačinjen izvještaj o pretresu lica bez naredbe broj: 10-01/4-179/12 od 16.11.2012.g. i lice je poučeno o pravima lica lišenog slobode (potvrda broj: 10-01/4-179/12 od 16.11.2012.g.) iz potvrde se vidi da lice nije imalo zahtjeva za braniocem, medicinskom pomoći, obavještavanjem porodice o lišenju slobode. Lice je uz potvrdu o prihvatu lica lišenog slobode broj: 10-01/4-179/12 od 16.11.2012.g. predato radnicima PS Bijeljina na dalje postupanje. U navedenoj potvrdi od strane policijskih službenika PS Bijeljina konstatovano da je lice preuzeto bez vidljivih povreda. Predmetnom licu je ponuđeno da se u svojeručno napisanoj i potpisanoj izjavi izjasni da li ima primjedbi na postupanje policijskih službenika JZP Bijeljina, što je isto prihvatilo pismeno se izjašnjavajući da nema primjedbi. Od strane komandira JZP Bijeljina oformljen je predmet sa svom pratećom dokumentacijom na okolnosti lišenja slobode navedenog lica broj: 10-01/1-796/12 od 19.11.2012.g. Policijski službenici PS Bijeljina su nad istim upotrebili sredstva prinude, službene lisice, te druga sredstva prinude nisu upotrebljavali.

U tački 33. izvještaja CPT-a se navodi, da u Policijskoj stanici Bijeljina “tri ćelije (svaka površine 8,5m²) koje se nalaze u podrumu zgrade, nemaju pristup prirodnom svjetlu i bile su smrdljive i bez ventilacije. Pored toga, vještačka rasvjeta u ćeliji, koja je bila zauzeta u vrijeme posjete nije funkcionisala”.

U skladu sa tačkom 33. obavještavamo vas da u sklopu PS Bijeljina postoje tri ćelije za zadržavanje (površine 8,5m²). Svaka ćelija ima prozorsko okno dimenzija 107 cm i 57 cm kroz koje dopire dnevna svjetlost u prostor ćelije. U ćelijama, kao i u kompletnom podrumu nema ventilacije, te se određeni zadah, odnosno neugodan miris može ponekad osjetiti u podrumskim prostorijama, pa i u samim ćelijama. U svakoj ćeliji postoji rasvjeta koja je u funkciji.

Prostorije za smještaj lica lišenih slobode ispunjavaju minimalne standrade. U svakoj ćeliji se nalazi opremljen krevet, a takođe ćelije posjeduju i toalet.

U tački 24 izvještaja se navodi “da su mnoge osobe sa kojima je delegacija razgovarala je policija uhapsila u njihovim kućama ili na ulici, a potom su odvedeni kući, da bi se izvršio pretres. Dakle, njihove porodice su bile svjesne da su oni u pritvoru ubrzo nakon što je došlo do lišavanja slobode. Međutim, nekoliko osoba koje su bile uhapšene van kuće i odvedene direktno u policijsku stanicu, tvrde da nisu dobile priliku da obavjeste svog srodnika ili treće lice po vlastitom izboru o svom pritvoru”.

U vezi sa navedenim obavještavamo vas da je u periodu 2012.g. i u periodu januar – maj 2013. godine od strane policijskih službenika CJB Bijeljina, ukupno 161 lice lišeno slobode je zatražilo da se obavjesti srodnika ili drugo fizičko lice o lišenju slobode, što je i udovoljeno.

U tački 25. navedenog izvještaja, se navodi “kada je u pitanju pravo na pristup advokatu situacija je i dalje nezadovoljavajuća. Pristup advokatu od samog početka lišenja slobode nije odobren u velikoj većini slučajeva. Umjesto toga do takvog pristupa je samo dolazilo kada je osoba dovedena pred tužioca da bi dala izjavu ili na ročištu pred sudijom. Šta više, obično nije moguće da se osoba konsultuje sa svojim advokatom na samo prije pojavljivanja pred tužiocem ili sudijom”.

U vezi sa navedenim u periodu 2012.godine i u periodu januar – maj 2013.godine od strane policijskih službenika CJB Bijeljina, ukupno je 39 lica lišenih slobode zatražilo angažovanje advokata, što im je i udovoljeno.

U tački 27. navedenog izvještaja, se navodi “da mnoge osobe sa kojima je delegacija razgovarala su izjavile da im nije bilo dozvoljeno da imaju pristup ljekaru, dok su držani u Policijskoj stanici. Pristup ljekaru (tj. korištenje službe za hitnu pomoć), je generalno obezbjeđeno samo kada to naredi tužilac ili sudija ili kada zatvorska ustanova odbije da prihvati određenu osobu dovedenu iz policije, jer su na njoj vidljive povrede”.

U vezi sa navedenim u periodu 2012. i u periodu januar – maj 2013.godine od ukupno 104 lica lišena slobode od strane policijskih službenika CJB Bijeljina je zatražilo hitnu medicinsku pomoć, što im je i udovoljeno.

Kada je u pitanju primjedba Evropske Komisije pod tačkom 29, da nisu standardizovane i jedinstvene evidencije za svaki pritvorski objekat, te da se vodi evidencija lica lišenih slobode u policijskoj stanici Bijeljina, ali i u kriminalističkoj policiji (SKP), za lica koja liši slobode kriminalistička policija, te da kriminalistička policija evidentira osobe lišene slobode tek kada uzme izjavu dajemo sledeću informaciju: Uputstvom o postupanju sa licima lišenim slobode Ministra unutrašnjih poslova od 06.10.2011.g. tačkom 42 propisano je da se od 01.01.2012.g. evidencija lica lišenih slobode vodi samo u elektronskoj formi i time je obezbjeđeno standardizovano i jedinstveno vođenje lica lišenih slobode. Tačno je da je kriminalistička policija (SKP) i u 2012.godini pored elektronske vodila i pisanu evidenciju u knjizi zatečenoj iz ranijih godina koja je jedino i bila predmet kontrole Evropskog Komiteta, ali ova pisana evidencija nije obavezna, nije zvanična nego samo priručna uglavnom radi dobijanja rednog broja evidencija i iz iste je nemoguće utvrditi u kom momentu je popunjavana (prije ili poslije uzete izjave). Napominjemo da prilikom posjete predstavnika Evropskog Komiteta nije vršen uvid u zvaničnu elektronsku evidenciju lica lišenih slobode, a policijskim službenicima je skrenuta pažnja od rukovodilaca da se ažurno vodi predmetna evidencija.

U tački 15 izvještaja CPT-a, isti ponavljaju svoju preporuku da ministar unutrašnjih poslova pošalje snažnu poruku da je svaki oblik zlostavljanja pritvorenih lica, bilo da se dešava u trenutku privođenja, prevoza ili tokom ispitivanja, nezakonit, neprofesionalna i da će biti predmet ozbiljnih sankcija. Ovu poruku bi direktor policije trebao da ponavlja u odgovarajućim intervalima.

Po preporuci se postupa na način kako je opisano u istoj od 2007.godine, s tim da je nakon poslednje posjete 2012.g. ministar unutrašnjih poslova Republike Srpske naložio direktoru da se svim org.jedinicama uputi depeša u kojomi će biti naloženo da se policijski službenici striktno pridržavaju Ustava i dr. zakonskih propisa, koji regulišu oblose ljudskih prava i postupak sa licima lišenim slobode, te je na osnovu toga od strane direktora, Uprave kriminalističke policije i Uprave policije upućeno više depeša. U aktu koji je uputio ministar direktoru policije i Upravi za mat.fin poslove, takođe je naloženo da se u što kraćem periodu pronadu sredstva za izgradnju prostorija za smještaj lica lišenih slobode u CJB Banja Luka. Postupajući po nalogu ministra u CJB Banja Luka su stavljene u funkciju tri prostorije za smještaj lica lišenih slobode, koja ispunjavaju potrebne uslove.

U tačkama 25, 26. i 27. izvještaja se navodi prava lica lišenih slobode koja se odnosi na prava pristupa advokatu postavljanja advokata po službenoj dužnosti i pristupa ljekara licima lišenim slobode u policijskim stanicama.

Kako je navedeno u gornjem dijelu ovog izvještaja, od strane direktora, Uprave krim.policije i Uprave policije, svim org.jedinicama je upućeno više depeša u kojima se nalaže striktno pridržavanje svih zakonskih i podzakonskih akata koji regulišu oblast ljudskih prava i postupanje sa licima lišenim slobode, te da će se u slučaju ne pridržavanja pomenutih odredbi, policijski službenik koji učini isto, adekvatno sankcionisati, kako krivično, tako i disciplinski.

U tački 33 izvještaja se obrazlaže zatečeno stanje u pogledu materijalnih uslova prostorija za smještaj lica lišenih slobode, tačnije na veličinu prostorija i uslovnost istih, te je u vezi sa navedenim CPT dao preporuke da navedeni nedostaci u policijskim stanicama koje je posjetio, budu otklonjenje.

U skladu sa ovom tačkom, obavještavamo vas da se problem prostorija za smještaj lica lišenih slobode, rješava u skladu sa finansijskim mogućnostima, te će u narednom periodu biti otklonjeni navedeni nedostaci, a kao pozitivan primjer rješavanja navedenog problema je stavljanje u funkciju tri prostorije u CJB Banja Luka i dvije prostorije u Policijskoj stanici Istočno Sarajevo.

U izvještaju CPT-a se navodi nezadovoljstvo sa ne postojanjem nezavisnog mehanizma kontrole rada policijskih službenika ovog Ministarstva, tačnije ne postojanje državnog organa koji je nezavisan od ovog Ministarstva, a koje bi vršilo kontrolu po zaprimljenim predstavkama i pritužbama građana.

U vezi sa navedenim, dana 14.05.2013.g. u prostorijama Direktora policije održan je sastanak direktora policije gospodina Gojka Vasića sa šeficom kancelarije OSCE-e u Banjoj Luci g-đom Violetom Kovačević, a sastanku su prisustvovali i službenici Službe ministra, te pravni savjetnik iz OEBS-a. Na navedenom sastanku šefica kancelarije OSCE-a je izrazila spremnost OEBS-a da pomognu u domenu svojih mogućnosti i mandata, tj. da su na osnovu svog iskustva u prethodnom periodu u nekoliko navrata nadgledali rad policijskih službenika ovog Ministarstva, posebno u slučajevima gdje je došlo do procesuiranja policijskih službenika.

Takođe je dat prijedlog da se u prostorijama za smještaj lica lišenih slobode istaknu flajeri na kojima bi bila navedena prava lica lišenih slobode u slučaju ponašanja od strane policijskih službenika koja nisu u skladu sa pozitivnim-pravnim zakonskim propisima koji regulišu ovu oblast.

Na sastanku je istaknuta spremnost i otvorenost ovog Ministarstva da omogući OEBS-u da nadgleda proces pritvaranja u izvjesnim slučajevima kao nezavisnog organa, u skladu sa preporukama izvještaja CPT-a.

Ministarstvo pravde Republike Srpske

U vezi sa izvještajem Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT), sačinjenog nakon posjete Ministarstvu pravde Republike Srpske i kazneno-popravnim ustanovama Republike Srpske u periodu od 05.12.-11.12.2012. godine, dostavljamo odgovore na primjedbe i preporuke Komiteta.

Takođe, obavještavamo vas da je Ministarstvo pravde kopije izvještaja Komiteta, odmah po prijemu prosljedilo kazneno-popravnim zavodima u Banja Luci, Doboju, Istočom Sarajevu i Bijeljini radi komentara, te u tom smislu ovaj izvještaj predstavlja usaglašeni odgovor kazneno-popravnih ustanova u kojima su posjete izvršene i Ministarstva pravde Republike Srpske.

Komentari na izvještaj daju se po rednim brojevima paragrafa koji se odnose na konkretne primjedbe ili preporuke, kako slijedi:

Paragraf 36.

U Kazneno-popravnom zavodu Bijeljina će u junu mjesecu 2013. godine biti završena i kompletirana dokumentacija i time ispunjeni uslovi za dobijanje sredstava IPA fondova za dovršetak izgradnje objekta novog zatvora na lokaciji Golo Brdo. Raspisivanje međunarodnog tendera za odabir izvođača radova, kao i ugovaranje rokova vršiće IPA fond u saradnji sa Ministarstvom pravde Republike Srpske.

Paragraf 37.

Uprava Kazneno-popravnog zavoda Bijeljina ne raspolaže podacima o slučajevima zlostavljanja zatvorenika.

Na osnovu preporuke iz izvještaja CPT-a u ovoj ustanovi je izvršena dodatna provjera navoda o zlostavljanju zatvorenika, kako verbalnom tako i fizičkom, i tom prilikom obavljani su razgovori sa rukovodnim i drugim radnicima službe obezbjeđenja čiji je posao vezan za neposredni kontakt sa zatvorenicima. Prema svim dobijenim podacima, utisak je da su pojedini zatvorenici iz njima poznatih razloga dali pogrešne informacije delegaciji CPT-a.

Svaki novoprimljeni osuđenik, pored toga što biva upoznat sa propisima iz oblasti izvršenja krivičnih sankcija, dobija i letak u kome mu je pojašnjena mogućnost i procedura podnošenja pritužbi.

Pored mogućnosti podnošenja pritužbi u redovnoj proceduri, osuđenici takođe mogu a pritužbe svih vrsta koristiti i sanduče postavljeno za tu namjenu na odjeljenju za osuđena lica. Takođe, Savjet osuđenih lica koji je vrlo aktivan u ovoj ustanovi nije do sada obavještavao upravu o eventualnim slučajevima zlostavljanja.

U prilog navedenom govori i činjenica da KPZ Bijeljina nije ustanova u kojoj se često upotrebljavaju sredstva prinude. U 2011. godini ukupno je bilo 2 slučaja upotrebe sredstava prinude, a u 2012. godine takođe 2 slučaja. U svim slučajevima se radilo o opravdanoj upotrebi sredstava prinude najblažeg oblika (fizička snaga i sredstva za vezivanje).

U proteklom periodu U Kazneno-popravnom zavodu Bijeljina organizovana je edukacija za sve radnike ustanove sa temama iz oblasti Evropskih zatvorskih pravila, Standarda CPT-a i Evropske konvencije o sprečavanju mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. Uprava ustanove je odlučna da istakne opredjelenje o rješavanju konfliktnih situacija mirnim putem i što manjom upotrebom sredstava prinude.

Podaci o ovim edukacijama nalaze se u dnevniku izvođenja obuke sa tačno upisanim vremenom održavanja, predavačima i prisutnim osobljem.

U Kazneno-popravnom zavodu Bijeljina preduzete su mjere da se kroz redovne radne sastanke svi zaposleni ponovo upozore na neophodnost profesionalanog odnosa i postupanja sa osuđenim i pritvorenim licima.

Svaki prijavljeni ili otkriveni slučaj zlostavljanja će biti istražen i procesuiran.

Paragraf 38.

Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 12/10 i 117/11) u članu 137. propisuje da se „u cilju održavanja reda i discipline i očuvanja opšte bezbjednosti Ustanove, prema osuđenim licima koji konstantno ugrožavaju red i bezbjednost mogu odrediti posebne mjere utvrđene ovim zakonom, i to: a) pojačan nadzor, b) oduzimanje i privremeno zadržavanje stvari čije je držanje dopušteno, v) testiranje na zarazne bolesti, alkohol i opojna sredstva, g) izdvajanje u prostoriju bez opasnih stvari, d) smještaj u odjeljenju sa maksimalnim obezbjeđenjem i intezivnim programom postupanja i e) usamljenje.

Prema odredbama istog člana, prema osuđenom licu može se koristiti više posebnih mjera istovremeno, s tim da se primjena ovih mjera i mjera prinude ne tretira kao disciplinska kazna.

U prostoriju broj 6 na Odjeljenju pritvora Kazneno-popravnog zavoda Bijeljina, ili ćeliju broj 6, kako stoji u izvještaju CPT-a, smještaju se samo osuđena lica u skladu sa članom 132. stav 2. i stav 3. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srpske koji propisuje da se osuđena lica koja počine najteže disciplinske prekršaje **mogu izdvojiti od ostalih osuđenika u posebnu prostoriju bez opasnih stvari** i prije pokretanja, odnosno okončanja disciplinskog postupka, ako postoji opasnost od nasilnih radnji prema licima i stvarima, opasnost od ubistva i samopovređivanja ili ugrožavanja bezbjednosti u Ustanovi, koje se ne

možu otkloniti na drugi način, o čemu odlučuje rukovodilac Ustanove, pri čemu vrijeme izdvajanja traje dok postoje razlozi zbog kojih je lice izdvojeno, a ne može trajati duže od 72 časa.

Prijedlog i mišljenje direktoru Ustanove za svako izdvajanje u pomenutu prostoriju daju služba obezbjeđenja i služba tretmana, koji na osnovu tih prijedloga i mišljenja donosi odluku o izdvajanju lica. Odluka direktora se realizuje kroz pismenu naredbu, u kojoj je tačno navedeno ime i prezime lica koje se izdvaja, vrijeme izdvajanja (najduže do 72 časa), razlog izdvajanja i podaci o obavljenom obaveznom ljekarskom pregledu prije izdvajanja.

Evidencija izdvajanja se vodi kod rukovodećeg radnika službe obezbjeđenja, a podaci o izdvajanju dostavljaju se jednom mjesečno Ministarstvu pravde Republike Srpske kroz statistički mjesečni izvještaj.

Kazneno-popravni zavod Bijeljina posjeduje urednu i preciznu evidenciju lica prema kojima je primjenjena posebna mjera za održavanje reda i bezbjednosti „izdvajanje u prostoriju bez opasnih stvari“ i sve pismene naredbe za izdvajanje u proteklom periodu, u koje u svakom trenutku može biti omogućen uvid.

Što se tiče uslova u pomenutoj prostoriji, tačno je da se u njoj nalazio samo jedan madrac, i to iz bezbjedonosnih razloga. U proteklom periodu, u situaciji kad je u prostoriji bio postavljen krevet, uz pomoć istog pokušano je bjekstvo iz pritvorske jedinice, na način da se krevet kao pogodno sredstvo iskoristio za dolazak do stropa prostorije i kopanje istog radi napuštanja prostorije preko krova. Strop je građen od trske, tj. ne postoji betonska ploča ili kakav drugi čvrsti materijal. U predhodnom periodu je jedno lice smješteno u ovoj prostoriji zapalilo pomenuti strop, čime je načinio materijalnu štetu i izazvao veliku opasnost po druga lica, zbog čega je pravosnažno osuđen pred Osnovnim sudom u Bijeljini.

U svjetlu prethodnih konstatacija, želimo da naglasimo da prostorija broj 6 na Odjeljenju pritvora **ne služi za skrivanje povrijeđenih osoba od drugih zatvorenika**, kakav je utisak Delegacija prilikom posjete stekla, a što je kao komentar navedeno u Izvještaju.

Takođe, želimo da pojasnimo da se u nedostatku prijemnog odjeljenja, soba broj 4 u Odjeljenju pritvora koristi za privremeni smještaj novoprimitljenih osuđenih lica, te da njihov boravak u ovoj prostoriji traje kratko.

Zbog nemogućnosti drugačije organizacije i nedostatka prostora, u šta se Delegacija prilikom posjete i sama mogla uvjeriti, prostorija bez opasnih stvari (soba broj 6) i soba za privremeni smještaj novoprimitljenih osuđenih lica (soba broj 4) nalaze se u Odjeljenju pritvora, a ne na Odjeljenju osuđenih lica, kako bi trebalo.

Poslije preporuka i primjedbi Delegacije CPT-a, u prostoriju broj 6 je ponovo postavljen krevet.

Svako lice koje se prima u Ustanovu, a ima vidljive povrede ili se žali na zlostavljanje od strane pripadnika policije, odmah će biti pregledano od strane zdravstvene službe, koji će pregled pravilno evidentirati, po potrebi fotografisati, i o tome skrenuti pažnju nadležnom tužilaštvu

Paragraf 40.

U periodu nakon posjete Delegacije CPT-a izvršen je redovan inspekcijski nadzor nad radom Kazneno-popravnog zavoda Bijeljina od strane ovlaštenih službenih lica Ministarstva pravde Republike Srpske, kojom prilikom je, između ostalog, evidentiran i problem nedostatka prostora u objektu za smještaj osuđenih lica. Svjesni činjenice da se ovaj problem adekvatno može riješiti jedino izmještanjem u novi objekat zatvora, u skladu sa nalazima inspekcije, upravi ustanove je data sugestija da se detaljnom analizom raspoloživog prostora razmotri mogućnost smanjenja kapaciteta.

Što se tiče ostalih preporuka u ovom paragrafu, u kontaktima sa Ministarstvom pravde Kazneno-popravni zavod Bijeljina je najavio da ima namjeru da se obrati zahtjevom za odobravanje dodatnih sredstava za prikladno namještanje ćelija.

Svim pripadnicima Službe obezbjeđenja, a posebno komandiru pritvorske jedinice i drugim rukovodnim radnicima je još jedanput naglašena obaveza da pritvorenim licima moraju omogućiti pristup sanitarnom čvoru u svako doba dana i noći.

Zagrijavanje svih prostorija uključujući i ćelije vrši se iz jedne kotlovnice. Tehničke mogućnosti sistema za grijanje su takve da ne dozvoljavaju različito zagrijavanje pojedinih prostorija. U određenim prostorijama postoje termometri a svakodnevno očitavanje i kontrolu temperature u prostorijama vrši zdravstvena služba. Do sada nikada nismo imali primjedbe od strane lica lišenih slobode na nedovoljnu zagrijanost prostorija.

Paragraf 41.

Kazneno-popravni zavod Bijeljina

Problem oko nedovoljnog broja časova vježbi pritvorenih lica na otvorenom posljedica je takođe neadekvatnih uslova. Kao glavna prepreka dužem boravku na šetnji pritvorenih lica javlja se problem nemogućnosti spajanja više soba za vrijeme šetnje zbog velikog broja saučesnika na izdržavanju mjere pritvora, a koji ne mogu zajedno boraviti na bilo kakvim aktivnostima zbog postupka koji se vodi protiv njih pred nadležnim sudom. Problem nedovoljnog broja sati na šetnji više je izražen u toku zimskog perioda zbog kratkodnevnicе, dok u ljetnom periodu taj problem rješavamo produženjem šetnje do večernjih sati, odnosno dok postoji dnevna svjetlost.

Veoma je bitno istaći da se u slučaju većeg broja pritvorenika na šetnji u isto vrijeme povećava mogućnost ugrožavanja bezbjednosti u Ustanovi i same bezbjednosti pritvorenih lica zbog mogućnosti međusobnih fizičkih obračuna.

Što se tiče preporuke da „prostor za vježbe na otvorenom bude opremljen skloništem protiv nevremena i nečim za sjedenje u toku predaha“ ističemo da u postojećim okolnostima ne postoje tehničke mogućnosti da se natkrije prostor šetališta, a da istovremeno ne bude ugrožena bezbjednost Ustanove, jer je bilo više pokušaja bjekstva iz prostora šetališta. Na prostoru šetališta postoje dvije drveno-betonske klupe za sjedenje pritvorenih lica prilikom predaha.

U nastojanju da se ispoštuju preporuke Delegacije, u Kazнено-popravnom zavodu Bijeljina preduzete su mjere da se, kada to dozvoljavaju propisi, na slobodnim aktivnostima spoji veći broj pritvorenika iz različitih soba, kada nisu u pitanju saučesnici iz istog krivičnog djela, na koji način će se omogućiti duži boravak pritvorenih lica na otvorenom.

Kazнено-popravni zavod Banja Luka

Komunikacija između pritvorenih lica koja se nalaze u različitim ćelijama tretira se kao disciplinski prekršaj propisan članom 37. stav 3. tačka i) Pravilnika o kućnom redu u ustanovama za izvršenje pritvora („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 35/11), koji precizira da se ova vrsta disciplinskog prekršaja odnosi na „razgovor, dozivanje, dopisivanje ili na bilo koji drugi način uspostavljanje kontakta sa pritvorenicima iz drugih soba ili licima van ustanove“, te je samim tim obavezujuća za sve kazнено-popravne ustanove i sve zaposlene u ustanovama.

U vezi sa primjedbom da pritvorenim licima u Kazнено-popravnom zavodu Banja Luka nije dozvoljeno da zadrže olovke u svojim ćelijama, mora se objasniti da je korištenje olovaka stavljeno pod nadzor službenih lica iz nekoliko, po nama, opravdanih razloga (tetoviranje mastilom iz olovki uzrokuje prenošenje zaraznih bolesti, napretkom tehnologije olovke posjeduju razna zabranjena sredstva, kamere, diktafone...). Stavljanjem olovke pod kontrolu uočena je znatno manja razmjena zabranjenih poruka te pisanje i crtanje po zidovima (uništavanje zavodske imovine).

Na osnovu preporuka Komiteta vezanih za izvještaj o posjeti 2011. godine, kao i obilaska ustanove od strane Delegacije decembra mjeseca 2012. godine, dozvoljeno je posjedovanje olovaka određenog modela. Pri tome, želimo da naglasimo da nikada nije postojala zabrana upotrebe olovaka, već samo ograničenje u smislu zadržavanja u sobi poslije upotrebe.

Što se tiče preporuke u vezi sa opremanjem prostora za šetnju skloništima protiv nevremena, naglašavamo da su u Kazнено-popravnom zavodu Banja Luka u proteklom periodu pregrađivanjem prostora za šetnju i njegovom podjelom na tri dijela obezbjeđeni uslovi za boravak pritvorenih lica na svježem vazduhu najmanje dva sata dnevno. U ovom prostoru postavljene su klupe za sjedenje, kao i vanjski tuševi, koji se koriste u vrijeme ljetnih vrućina.

U ovoj ustanovi u toku su aktivnosti na kompletiranju tenderske dokumentacije za nadogradnju jednog dijela zgrade pritvora. Povećanjem broja raspoloživih prostorija biće povećan kapacitet pritvora, ali i stvoreni uslovi za realizaciju dodatnih aktivnosti pritvorenih lica.

Paragraf 43.

Nedostatak prostora u Kazнено-popravnom zavodu Bijeljina glavni je razlog zbog kojeg nema više organizovanih sportskih sekcija i radionica za osuđenike. Ovaj problem je naročito izražen u zimskom periodu kada zbog nedostatka posla nismo u mogućnosti uposliti više osuđenih lica. Naročito veliki problem predstavlja upošljavanje osuđenih lica sa visokim nivoom rizika svrstanih u "C" klasifikaciono-stimulativnu grupu, jer u zimskom periodu se zbog niskih temperatura obustavlja rad pogona bloketare u kojoj navedena lica rade.

Ustanova ulaže velike napore kako bi se umanjili negativni efekti navedenih problema i aktivnosti usmjerile u pravcu iznalaženja i organizovanja različitih sadržaja kako bi zaokupili pažnju osuđenih lica u slobodnom vremenu.

U cilju eliminisanja primjedbi navedenih u ovom paragrafu, u Kazнено-popravnom zavodu Bijeljina preduzete su sledeće aktivnosti:

- U saradnji sa Pedagoškim fakultetom u Bijeljini pokrenut je pilot projekat pod nazivom "Opismeni se"
- Pokrenut je rad informatičke sekcije
- Ogranizovan je kurs njemačkog jezika za osuđena lica
- Realizovan prigodan kulturno-umjetnički program za osuđena lica
- Organizovane su posjete pozorištu, bioskopu i sportskim događajima

Paragraf 44.

Po pitanju saradnje Ministarstva pravde i Ministarstva zdravlja Republike Srpske u vezi sa uspostavljanjem jedinstvenog skupa standarda u pružanju zdravstvene zaštite osuđenim licima, shodno preporukama Komiteta, Ministarstvo pravde Republike Srpske će u narednom periodu pismenim putem uputiti inicijativu Ministarstvu zdravlja za uspostavljanje saradnje po ovom i svim drugim pitanjima od zajedničkog interesa.

Paragraf 45.

Kazнено-popravni zavod Istočno Sarajevo

Kazнено-popravni zavod Istočno Sarajevo izvršio je prijem u stalni radni odnos ljekara opšte prakse sa punim radnim vremenom od 8 časova.

Kazneno-popravni zavod Doboj

Kazneno-popravni zavod Doboj je u više navrata uz saglasnost Ministarstva pravde raspisivao konkurse za prijem ljekara u stalni radni odnos, a poslednji put avgusta mjeseca 2012. godine, pri čemu treba konstatovati da je interes za zasnivanje radnog odnosa na ovo radno mjesto od strane ljekara zaista minimalan. Na poslednji objavljeni konkurs javio se samo jedan kandidat, koji je oktobra mjeseca 2012. godine primljen u stalni radni odnos, na kojem se po vlastitom izboru zadržao svega dva mjeseca.

Kazneno-popravni zavod Bijeljina

Smatramo opravdanom primjedbu da se u Kazneno-popravnom zavodu Bijeljina u stalni radni odnos primi još jedan izvršilac na radno mjesto medicinski tehničar, o čemu će u narednom periodu biti izvršene konsultacije sa ovom kazneno-popravnom ustanovom i preduzete aktivnosti po ovom pitanju.

Kazneno-popravni zavod Banja Luka

U vezi sa preporukom za zapošljavanje najmanje dva kvalifikovana medicinska tehničara, uprava ove kazneno-popravne ustanove pismeno se obratila Ministarstvu pravde zahtjevom za davanje saglasnosti za prijem u radni odnos dva medicinska tehničara, na koji je Ministarstvo pravde odgovorilo pozitivno.

Do popune ova dva radna mjesta doći će nakon što budžetom Republike Srpske za narednu godinu bude odobrena sredstva za ova dva radna mjesta.

Paragraf 47.

Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo

U Kazneno-popravnom zavodu Istočno Sarajevo nakon posjete Delegacije proširene su prostorije ambulate, pri čemu je kapacitet povećan za još jednu sobu za preglede.

Takođe, izvršena je sistematizacija medicinske dokumentacije i ažurirana kartoteka sa kartonima osuđenih i pritvorenih lica.

Kazneno-popravni zavod Doboj

U Kazneno-popravnom zavodu Doboj u toku je rješavanje po preporukama Komiteta, i to na način da su za rad ambulate predviđene dvije odvojene prostorije, jedna za boravak ljekara i obavljanje pregleda i drugih ljekarskih intervencija, i druga za boravak medicinskih tehničara, medicinske intervencije i držanje lijekova i sanitetskog materijala.

Kazneno-popravni zavod Bijeljina

Smatramo opravdanom primjedbu da u Kazneno-popravnom zavodu Bijeljina nema dovoljno prostora potrebnog za normalan rad zdravstvenih radnika, no kako je u više navrata rečeno, smatramo da će navedenu poteškoću biti moguće riješiti jedino prelaskom u novi objekat zatvora.

Paragraf 48.

Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 12/10 i 117/11) u članu 72. propisuje da se nakon prijema zdravstveno stanje osuđenih lica utvrđuje najkasnije 24 sata po prijemu. U slučajevima kada to objektivno nije moguće pregled se vrši prvog narednog radnog dana.

Što se tiče pritvorenih lica, Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srpske u članu 173. propisuje da se ljekarski pregled pritvorenika obavlja neposredno po prijemu u ustanovu, a nalaz i mišljenje ljekara unosi se u zdravstveni karton.

Imajući u vidu navedene zakonske odredbe, obaveza je kazneno-popravnih ustanova da obezbjede provođenje procedura propisanih zakonom. Ovom pitanju će u narednom periodu biti posvećena posebna pažnja.

Paragraf 49.

U vezi sa preporukom da bude osigurano da praksa postupanja zavodskih ljekara u slučajevima prijavljivanja i evidentiranja povreda u svim kazneno-popravnim ustanovama bude ujednačena, Ministarstvo pravde će preduzeti potrebne radnje i aktivnosti na edukaciji medicinskog osoblja u vezi sa preporukama iznesenim u Izvještaju.

Paragraf 50.

U vezi sa preporukom da svi ljekarski pregledi zatvorenika treba da se provode tako da ih ne mogu slušati zatvorski službenici i van njihovog vidokruga, osim ako ljekar ne zahtjeva drugačije, Ministarstvo pravde će po pitanju navedene preporuke preduzeti potrebne radnje i aktivnosti na edukaciji medicinskog osoblja.

Paragraf 51.

Zakon o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srpske izričito ne propisuje obavezu ljekarima da po prijemu zatvorenika obavezno vrše odgovarajuće skrining preglede za prenosive bolesti za sva lica.

Međutim, Ministarstvo pravde raspolaže informacijom da je u kazneno-popravnim ustanovama već odavno usvojena praksa da u svim slučajevima kada zavodski ljekar konstatuje potrebu dodatnih preventivnih specijalističkih ili laboratorijskih pregleda, takva lica bez odlaganja uputi u referentnu zdravstvenu ustanovu. Na primjer, sva lica koja su se izjasnila da su uživaoci opojnih droga, ili za koja je to nepobitno utvrđeno, zavodske zdravstvene službe takva lica upućuju na preglede radi utvrđivanja postojanja prenosivih bolesti, tipa AIDS-a, hepatitisa tipa C i drugih bolesti.

Paragraf 53.

Pravilnik o kućnom redu u ustanovama za izvršenje pritvora („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 35/11) u članu 28. propisuje da pritvorenici po odobrenju nadležnog suda i pod njegovim nadzorom ili nadzorom lica koje on odredi, jednom sedmično imaju pravo na posjetu članova uže porodice i srodnika ili drugih lica po svom izboru. Posjeta pritvorenicima obavlja se u prostoriji ustanove koja je određena za posjete pod nadzorom službenog lica i traje 30 minuta, s tim da nadležni sud može odobriti i duže trajanje posjete. Prostorija u kojoj se obavljaju posjete ima fizičku pregradu koja razdvaja pritvorenika od lica koje ga posjećuje, a pregrada je od pleksiglasa ili drugog sličnog providnog materijala.

Članom 29. navedenog Pravilnika propisano je da se pritvoreniku po odobrenju suda koji vodi postupak, nakon potvrđivanja optužnice, može odobriti jednom mjesečno slobodna posjeta bračnog druga. Slobodna posjeta traje jedan sat i obavlja se u namjenskoj prostoriji ustanove bez nadzora službenih lica.

Što se tiče posjeta osuđenim licima, članom 62. Pravilnika o kućnom redu za izdržavanje kazne zatvora („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 36/11) propisano je da osuđena lica imaju pravo da u skladu sa Zakonom primaju posjete članova porodice. Po odobrenju rukovodioca Ustanove osuđena lica mogu posjećivati i druga lica, u slučajevima kada se na prijedlog službe tretmana procjeni da bi to moglo pozitivno da utiče na osuđeno lice.

Redovna posjeta u trajanju od 60 minuta odobrava se najmanje jedanput u mjesecu, uz mogućnost odobravanja i češćih redovnih posjete, kao i produženog trajanja posjeta. Važno je napomenuti da se sve posjete osuđenim licima odobravaju u uslovima bez fizičkih barijera.

Iz prethodno citiranih odredbi vidljivo je da kod posjeta pritvorenim licima nadležnost za odobravanje i određivanje uslova u kojima će se iste obavljati imaju sudovi koji vode krivični postupak, dok se uloga službe obezbjeđenja kazneno-popravnih ustanova odvija u okvirima obezbjeđivanja uslova za nesmetano odvijanje posjeta i nadzor nad njihovim provođenjem.

S druge strane, po saznanjima kojima raspolaže Ministarstvo pravde, u kazneno-popravnim ustanovama ne postoje poteškoće kod odobravanja i odvijanja posjeta osuđenim licima.

Paragraf 54.

Pravilnik o načinu vršenja službe obezbjeđenja, naoružanju i opremi, upotrebi vatrenog oružja i drugih mjera prinude, označavanju i opremi vozila u kazneno-popravnim ustanovama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 38/11) u članu 31. stav 2. propisuje da se pretres pritvorenih i osuđenih lica vrši obavezno prilikom prijema na izdržavanje kazne ili prijema u pritvor, prilikom sprovođenja, prilikom izvođenja i povratka sa posjete, povratka sa aktivnosti unutar Ustanove, prilikom smještaja u prostoriju za izdržavanje disciplinske kazne, prilikom privremenog izlaska iz Ustanove i povratka u Ustanovu, te prilikom otpuštanja iz Ustanove.

U smislu citirane odredbe Pravilnika, smatramo da preporuka da se prekine praksa svakodnevnog pretresanja zatvorenika, te da se pretres vrši samo na ocjeni opasnosti nije u saglasnosti sa važećim domaćim zakonodavstvom.

U Kazнено-popravnom zavodu Bijeljina pretres zatvorenika se vrši u posebnoj prostoriji za pretres koja je postavljena u krugu ustanove 2012. godine. Do tada se detaljan pretres zatvorenika vršio u raspoloživim prostorijama službe obezbjeđenja.

Detaljan pretres zatvorenika se vrši u skladu sa važećim propisima i obukom koju su radnici ove ustanove završili kod Tima za obuku zatvorskog osoblja u BiH. Jedna od obaveznih tema u edukaciji radnika službe obezbjeđenja je detaljan pretres lica. Detaljan pretres se sprovodi u skladu sa tačno određenim pravilima, redosledu i načinu ophođenja prema licu koje se pretresa.

U okviru ove aktivnosti obavezan je i pismeni zapisnik o izvršenom pretresu lica u koji se unose podaci o licu koje se pretresa, razlogu pretresa, vremenu pretresa, podaci o oduzetim stvarima i sl. Takođe jedna od stavki u zapisniku o pretresu je i primjedba lica koje se pretresa, gdje lice može iznijeti svoje zamjerke na obavljenu pretres. U dosadašnjoj praksi nismo imali primjedbi na način pretresa od strane lica lišenih slobode.

Po preporukama iz Izvještaja, u Kazнено-popravnom zavodu Bijeljina preduzete su mjere u kojima je radnicima koji vrše pretrese zatvorenika naloženo maksimalno profesionalan odnos prilikom pretresa i postupanje po utvrđenim procedurama Tima za obuku zatvorskog osoblja u BiH.

Svako kršenje procedura i neprofesionalno postupanje biće sankcionisano.

Paragraf 55.

Kazнено-popravni zavod Bijeljina ima instalirane tri telefonske govornice za obavljanje razgovora zatvorenih lica sa vanjskim svijetom. U zatvorenom dijelu Ustanove termini za telefoniranje su dva puta dnevno (prije podne i poslijepodne), dok je na poluotvorenim odjeljenjima neograničeno korištenje telefonske govornice.

Sistem korištenja telefonskih govornica za zatvorena lica je jedinstven u svim kazнено-popravnim ustanovama Republike Srpske, pri čemu se koriste usluge jednog operatera sa jednakim cijenama poziva bez izuzetaka.

U proteklom periodu, tačno je da je neposredno po postavljanju telefonskih govornica u Kazнено-popravnom zavodu Bijeljina bilo određenih problema u kvalitetu zvuka prilikom obavljanja poziva. Sve žalbe zatvorenika istog dana su prosleđivane operateru koji je smetnje otklanjao u skladu sa svojim tehničkim mogućnostima.

U periodu nakon Izvještaja, preduzete su mjere da lice lišeno slobode koje primjeti smetnje pri telefonskom razgovoru ima mogućnost da odmah o tome obavjesti radnika ustanove koji stupa u kontakt sa operaterom radi otklanjanja kvara ili uočenih nedostataka. Takođe, u toku je nabavka "školjki" koje će obezbjediti privatnost razgovora.